

Tretja odredba izpopolnjuje odredbo iz leta 1905 in se nanaša da delavsko varstvo pri izdelovanju in uporabi acetilena in karbida.

To je vse, kar se je storilo na Avstrijskem v pretečenem letu v korist delavstvu. Gospodarska zbornica ni še rešila zakona o bolniškem zavarovanju in zavarovanju zoper nezgode za mornarje, ni še rešila zakona, ki izpreminja § 74 obrtnega reda in tudi ne še zakona, ki odpravlja kazni, če prodomi delavec pogodbo. Zato so pa bili ti geselje bolj urni pri rešitvi zakona o vojni tlaki.

Drugi zbor Jugoslov. Socialistične Zveze v Ameriki.

Na božič, dne 25. decembra, so se zbrali v South Side Turn dvorani v Milwaukee, Wis., zastopniki Jugoslovanske Socialistične Zveze, ki združuje slovenske, hrvaške in srbske socialiste v Ameriki, da na II. rednem kongresu pregledajo delc in uspehe naše mlade politične organizacije zadnjih dveh let in da določijo pota in smeri za bodoče dve leti. Kongres je otvoril glavni tajnik Zveze sodrug Frank Petrič ob osmih zjutraj s primernim nagovorom.

Nato so sledili pozdravni govori. Prvi je nastopil angleški sodrug Edmund T. Melms, bivši predsednik socialističnega mestnega sveta v Milwaukee. Melms je pozdravil delegate v imenu socialne demokracije v Milwaukee. V svojem kratkem govoru je dejal, da so inozemski delavci v Ameriki začutili potrebo in realizirali pomen organizacije bolje kot domači, t. j. ameriški delavci. »Ameriški delavec — je rekel — si domišlja, da je svobodni in pri tem sproti pozablja na zlo, ki ga tare prav tako kakor inozemskega delavca. Vendar pa prihaja čas, ko bo tudi ameriški delavec spoznal svoj lažjivo svobodo in pojde roko v roki s svojim inozemskim bratom v svojo politično organizacijo. Delavstvo bo šele tedaj svobodno, kadar se samo osvobodí.« Končno je sodrug Melms povabil delegate, da naj obiščejo delavski dom, kakor tudi prostore socialističnih listov v mestu.

Zatem je stopil na oder bivši socialistični župan v Milwaukee sodrug Emil Seidel.

Delegatje in občinstvo ga je burno pozdravilo. Sodrugi Seidel je pričel: »Socialistični Milwaukee, delavski Milwaukee, vam, dragi hrvaški, srbski, slovenski in bolgarski sodrugji, ključno prisrčno: dobrodošli! Malo pozno ste prišli, sodrugji. Če bi bili prišli le nekoliko prej, pozdravili in sprejeli bi vas bili v mestni hiši. (Ključni delegatov: Prilika še pride, sodrug Seidel) Da, prilika še pride in prepričan sem, da, kadar se snidete v Milwaukee prihodnjic, vas bomo sprejeli v mestni hiši.« Sodrugi Seidel je dalje govoril o potrebi mednarodnega organiziranja delavcev, ker se tudi kapitalisti organizirajo mednarodno. »Socialistično gibanje — je naglašal — je danes že tako močno, da ga ne uniči več nobena sila. Bismarck je bil dovolj močan, da je uničil francosko cesarstvo, toda socialne demokracije v Nemčiji ni mogel uničiti.«

V imenu jugoslovanskih socialističnih organizacij v Milwaukee je pozdravil delegate sodrug Frank Novak, kateri je izvajal med drugimi: Sodrugi! Zbrali smo se danes, ko po vsem svetu odmeva hinavski klic: Mir ljudem na zemlji! . . . a v tem trenutku se še kadri prelita kri na balkanskih bojiščih — v tem trenutku rolni vojni moloh v iztočni Evropi in grozi s ponovnim človeškim klanjem — v tem trenutku razsaja, mori in uničuje zverinski kapitalizem in kupiči nove žrtve kup na kup . . . Sedrugji! Zbrali smo se v dvorani, v ravnosti žvorani, kjer je mogočna S. N. P. J. priznala razredni boj in priznala, da je socializem edino resnično sredstvo iz sedanje mezdne sužnosti . . .

Sodrugi Aleksander Bilijev je pozdravil delegate v imenu bolgarskih socialistov.

Po končanih pozdravnih govorih je šel kongres takoj na delo. Izvoljen je bil verifikacijski odbor iz treh sodrugov, ki je pregledal pooblastila. Navzročih je bilo devet članov eksekutive z glavnim tajnikom vred, trije uredniki in zastopniki našega časopisa in 35 delegatov, ki so zastopali krajevne klube.

Verifikacijski odbor je pregledal pooblastila in konstatiral, da so vsi navzoči delegatje pravilno izvoljeni in da imajo pravico do sedeža.

Nato se je zbor konstituiral. Za predsednika je bil soglasno izvoljen sodrug Zikič, za podpredsednika sodrug Mautoni in D. Popović. Za zapisnikarje so bili izvoljeni trije sodrugji, od vsake narodnosti po eden, in sicer za Slovence F. Novak, za Hrvate V. Bornemissa in za Srbe J. Polovina.

Sodrugi I. Šunjar je opozoril kongres, da se sočasno vrši prvi zbor nemških socialistov v New Castle, Pa., ki ima namen, ustanoviti nemško socialistično sekcijo v Ameriki. Predlagal je, da jugoslovanski zbor brzovjavno pozdravi zborujoče nemške sodrugi in da se odpošlje sledeča brzovjavka:

Milwaukee, Wis., Dec. 25, 1912.
German Socialist convention,
New Castle, Pa.

Comrades: — Greetings and best wishes from Slovenian, Croatian, Servian and Bulgarian Socialists in convention assembled. The future is ours
Committee.

(Sodrugi! Slovenski, hrvaški, srbski in bolgarski socialisti, zbrani na konvenciji, vas pozdravljajo in vam želijo vse najboljše. Božičnost je naša. Odbor.)

V razpravo je prišel sodrug Petrič poročal sprejet. Takisto je bil po kratki debati sprejet tudi dnevni red.

Nato je tajnik sodrug Petrič poročal

o delu in stanju Jugoslovanske Socialistične Zveze:

Iz njegovega poročila povzamemo najvažnejše odstavke:

Po članih je napredovala zveza v prvem letu — odštevi klube, ki so prenehali — nad 50%. V drugem letu, kakor nam bo razvidno iz dolnjega pregleda, zveza ni zaostala za prvim letom, temveč je napredovala po zgledu prvega leta. V splošnem se klubi dobro zanimajo za vse po vsezi podvzete akcije: plačujejo redno mesečne prispevke in uveljavljajo — kar je treba z veseljem konstatirati — strankarsko disciplino bolj in bolj. Javno mnenje o napredku in moči naše zveze je med vsemi jugoslovanskimi narodi — prijatelji in sovražniki — velikansko. Ni torej dvoma, da dobiva jugoslovanska posila buržvazija v Ameriki zavest, da je to edina jugoslovanska organizacija, ki ima zasigurno politično in gospodarsko bodočnost najsi bo v notranjem ali splošnem življenju tokraj oceana. Naravno je seveda, da čakajo zvezo še velike naloge in veliko dela, katerega preračunati vnaprej ni mogoče.

Vsled sklepa iz lanskega leta, da povabi sodr. E. Kristana na agitatorično pot v Ameriko, se je v drugi polovici leta bavila eksekutiva na vseh sejah o prireditvi agitacije za shode. Agitatorične članke in program za te shode so prinesli poleg naših glasil tudi angleški, češki, nemški in italijanski socialistični listi. Letakov, tiskanih v slovenskem in hrvaškoserbskem jeziku, se je tiskalo in razdelilo za to agitacijo nad 35.000.

Sodr. E. Kristan je imel 46 shodov, katerim je — po poročilu spremljevalcev — prisostvovalo nad 20.000 ljudi.

Po mestih in državah je bilo shodov: V New Yorku, N. Y., 2; Conemaug, Pa., 1; Johnstown, Pa., 1; Herminie, Pa., 1; Braddock, Pa., 1; Pittsburgh, Pa., 3; McKees Rocks, Pa., 1; Clairton, Pa., 1; Monessen, Pa., 1; Sharon, Pa., 1; Youngstown, O., 1; Cleveland, O., 2; Collinwood, O., 1; Lorain, O., 1; Chicago, Ill., 3; Waukegan, Ill., 1; Springfield, Ill., 1; Livingston, Ill., 1; E. St. Louis, Ill., 1; La Salle, Ill., 1; Indianapolis, Ind., 2; Clinton, Ind., 1; Gary, Ind., 1; Milwaukee, Wis., 4; Kenosha, Wis., 1; Aurora, Minn., 1; Chisholm, Minn., 1; St. Louis, Mo., 1; Rock Springs, Wyo., 1; Frontenac, Kans., 1; Detroit, Mich., 2; Calumet, Mich., 1. Skupaj 46.

Kako neradi so videli naši nasprotniki, da dobimo v Ameriko sodr. E. Kristana, je razvidno najjasneje iz tega, da so hoteli potom denunciantstva, da je anarhist, prepričati njegovo izkrcanje, ko je prišel v Ameriko.

Dalje so skušali ravno tisti ljudje onemogočiti shod v Springfieldu, Ill., kjer je prišel sam župan v spremstvu šerifa in policajev na lice mesta in grozil prepričati shod. To se je skušalo uprizoriti zato, da se zbudí v ljudstvu mnenje, da Kristanovi shodi v Ameriki niso dovoljeni, kar bi, če bi se jim posrečilo, v resnici mnogo škodilo naši agitaciji, ker bi demoraliziralo javno mnenje o shodih.

Obe nakani sta pa v oči gled našemu napredku in vsled zadostnega pojasnila, da prihaja denunciacije od strani naših političnih in verskih nasprotnikov, izpodlele. Iz te protiakcije si pa brezdvomno najlažje razlagamo razpoloženje naših nasprotnikov. Vzeto v poštev vse okolnosti, ima pot sodr. Kristana tokraj in okraj oceana veliko važnost za socialistično gibanje in je pustila za našo propagando tako globoke moralne vtise, da jih naši nasprotniki ne bodo v stanu nikoli izbrisati.

Dalje je eksekutiva zavzela akcijo vsled političnega preganjanja sodrugov na Hrvaškem in v moralnem kakor materialnem oziru po svojih močeh podpirala akcijo bratske stranke v Hrvatski in Slavoniji. Moralno je storila to v svoji resoluciji proti Čuvaju in njegovi vladi na Hrvaškem, katero je poslala avstroogrskega poslaništvu v Washington, gmotno pa z oklicom za prispevke v naših glasilih, kateri so se poslali skozi tajništvo bratski stranki v Zagreb.

Finančno stanje zveze od 1. januarja do 30. septembra 1912 je sledeče: Dohodki dolarjev 2770:17; izdatki: dol. 2333:69.

Koncem decembra 1911 je bilo 57 aktivnih klubov z 1266 dobrostoječimi člani. Od 1. januarja 1912 pa do srede decembra 1912 se je osnovalo 32 novih klubov, 7 jih je pa prenehalo največ zaradi preselitve članov. Kakor izkazuje zadnje trimesečno poročilo krajevnih klubov, imajo te organizacije 1748 članov, ali za 428 članov več, kakor na koncu zadnjega leta. Od teh 1748 je: Slovencev 926, Hrvatov 666 in Srbov 156.

Priporočila.

Od I. zborovanja pa do konvencije skupne ameriške stranke v Indianapolisu nismo bili na jasnem, kako naj uravnamo notranje delo, da bo odgovarjalo organizacijski potrebi zveze in organizacijski potrebi skupne stranke — stranke, katere akcije smo bili in smo vedno dolžni smatrati za svoje lastne. Naša krivda to seveda ni bila; glavna krivda je bila v pomanjkanju tozadevnih skupnih pravil, ki bi dajale neangleško govorečim organizacijam smer, po kateri naj bi se ravnale. Konvencija v Indianapolisu je dala to smer, in s tem je za nas ta uganka rešena. Sedaj imamo določeno avtonomijo, v zmislu priporočila, ki so ga po svojih najboljših previdnosti dale neangleško govoreče organizacije same.

Prva važna točka je točka 6. skupnih pravil, ki se glasi:

»Vse propagandistično delo neangleških federacij se ima izvajati pod nadzorstvom njenih izvrševalnih odborov, z ozirom na pravila federacije. Ta pravila pa morajo biti v soglasju s pravili socialistične stranke.«

Dalje je važna resolucija, ki določa razmerje skupne stranke napram delavskim unijam. V načelu se ta resolucija glasi:

Socialistična stranka nima pravice, ne želje vmešavati se v katerekoli kontroverze, obstoječe v krogu delavskih organizacij z ozirom na vprašanje, kakšne naj bodo taktične oblike, katere naj zavzamejo gospodarske delavske organizacije v boju za izboljšanje položaja, marveč zaupa organizacijam samim, da rešijo ta vprašanja.

Socialisti pozivljajo in spominjajo svoje brate v delavskih organizacijah na važno na-

logo, ki leži v organiziranju neorganiziranih, zlasti v organiziranju naseljencev in neizučnih, to je strokovno neizurjenih delavcev, ki potrebujejo največ organizirane obrambe in ki bodo, ako ne bodo organizirani, tvorili največjo zapreko organiziranemu delavstvu in napredku sploh. Socialistična stranka je pripravljena vedno sodelovati z delavskimi organizacijami, ki še niso tega izvršile, da odpro na stežaj vrata delavcem njih stroke ali industrije in da se odpravijo vse dozdevne zapreke ali preteveze. V očigled velikanski moči, ki jo imajo ameriški kapitalisti vsled združenja produktivnih sredstev, kakor tudi nadzorstva nad politično situacijo v državi, delavci te dežele zamorejo zmagovati v svojih bojih le, ako se združijo v razrednozavedne strokovne organizacije po eni strani in v mogočni politični organizaciji po drugi strani in da tako z obeh strani naskočijo splošnega sovražnika.

Stranka priporoča, da vsak socialist vstopi tudi v strokovno organizacijo svoje stroke ali industrije.

Koncem novembra je imela skupna stranka nekaj nad 140.000 članov. Listov ima stranka na razpolago 4 angleške in 8 neangleških dnevnikov, 262 angleških tednikov, 36 neangleških tednikov, 10 mesečnih angleških magazinov in 4 neangleških mesečnikov. Poleg tega izdaja tudi svoj mesečni buletin, v katerem objavlja notranje gibanje stranke. V mednarodnem zastopstvu je imela na zadnjem mednarodnem kongresu 8 zastopnikov. Stranka je izvolila tudi odbor, ki ima izdelati načrt za strankino tiskarno.

Pri zadnjih predsedniških volitvah je dobila stranka nad 900.000 glasov, kar znači, da so glasovi narasli v dveh letih za 300.000.

Uradnikov za javna mesta ima stranka nad 1400. Med temi so senatorji, državni postavodajci, župani in razni komisionarji.

Na glavnem stanu ima stranka biro za predavanje, oddelek za žensko agitacijo in oddelek za neangleško govoreče federacije, v katerem so zastopani Jugoslovanci, Italijani, Čehi, Poljaki, Finci, Skandinavci, Ogrji in Židje.

(Konec prih.)

Ljubljana in Kranjsko.

— **Ljubljanski volilni red in državno sodišče.** Državno sodišče je razglasilo včeraj svojo razsodbo o vprašanju ljubljanskega volilnega reda in zavrnilo dr. Trillerjevo pritožbo. Državno sodišče se v svojih razlogih postavlja na stališče, da deželnozborni volilni red ustanavlja volilno pravico v ljubljanskem volilnem okraju za vse ljubljanske občane; kdo je občan, to je rešeno v ljubljanskem volilnem redu. Vsled tega je veljavna maja meseca z navadno večino sklenjena novela k ljubljanskemu volilnemu redu in imajo v ljubljanskem mestnem okraju za deželni zbor volilno pravico tudi tisti ljubljanski davkoplačevalci, ki bivajo trajno izven Ljubljane. — Državno sodišče je torej izrazilo pravno mnenje, da se pluralni volilni pravici, ki so jo klerikalci z maloško novelo ustanovili z jurističnega stališča ne da ugovarjati, da se giblje klerikalni »svind« strogo v zakonitih mejah in da ima kričička krivica postavno moč. Državno sodišče pa je s svojo odločbo povedalo še nekaj drugega: da so liberalci — tisti, ki so sklepali s klerikalci kompromis za deželnozborni volilni »reformo« — neozdravljivi dobrijani in veliki bedaki. Liberalci so si izgovorili, da se denes vsaka izprememba deželnozbornega volilnega reda pod garancijo kvalificirane večine, in mislili so, da imajo zavarovane svoje mandate. V resnici pa so imbianco podpisali klerikalcem nevarno menico, po kateri lahko izpreminjajo volilni red za deželni zbor, kakor jim bolj kaže. Deželnozborni volilni red se sklicuje na občinski volilni red, občinski volilni red pa ne stoji pod garancijo kvalificirane večine in ga klerikalci s svojo večino v deželnelnem zboru lahko poljubno izpreminjajo. Tako imajo klerikalci absolutno oblast tudi nad deželnozborni volilno pravico. Ko so se liberalci v deželnelnem zboru pogajali s klerikalci za deželnozborni volilni reformo, smo svarili liberalce pred levjo kupčijo, od katere so imeli izključni dobiček klerikalci, ampak v svoji slepoti in politični nesposobnosti nas tedaj niso ubogali. Danes pa gledajo kakor strojar, ki nu je voda po noči vse kože odnesla.

— **Sankcioniran zakon.** Cesar je sankcioniral od deželnelnega zbora kranjskega sklenjeni vodoprvni zakon.

— **Železniško vprašanje Škofjaloka—Ziridrija—Sv. Lucija.** Po zanesljivih informacijah smo izvedeli sledeče mnenje železniškega ministrstva: Vzroki, ki izključujejo v sedanjem času izvršitev projektirane železnice, so: 1. Svet, po katerem naj bi se projektirana železnica izpeljala, bi zahteval nenavadno visoke stavbene in tudi potem vedno ogromne vzdrževalne stroške. 2. Železniška proga bi peljala skozi gospodarsko skoro sterilne pokrajine in bi se investirani kapital ne rentiral. 3. V sedanjem času jako izčrpane (!!) državne finance izključujejo napravo vsake dvomljive železniške proge. 4. Pri sedanjih političnih konstelacijah ne poseduje železniška zveza s Sv. Lucijo strateškega pomena, ki ga je imela še pred enim letom in ki je bil merodajen za gradnjo te železnice. 5. Za ljudi samo, odkar se razširjajo ceste in po vpeljavi avtomobilnega prometa, ni železniška zveza več tako nujno potrebna, kakor je bila poprej. Iz navedenih vzrokov je nadaljni obstoj tozadevnega konzorcija v celoti nepotreben. Tudi vse tozadevne gmotne žrtve članov konzorcija so bile nepotrebne.

— **Splošna mladinska zveza v Idriji** vabi na veselico z igro, ki jo priredi v nedeljo 19. januarja v pivarni »Pri črnem orlu«. Uprižori se igra »V Ljubljano jo dajmo«. Med odmori in pri veselici igra godba na lok. Po igri ples in prosta zabava z raznovrstnim spredom. Vstopnina: sprednji sedeži po 80 vin., sedeži pri mizah po 40 vin., stojišča po 30 vin. Začetek ob pol osmih zvečer. Blagajna bo odprta ob sedmih.

— **Ženski shod v Vodmatu.** Vse delavke in delavske žene v Vodmatu opozarjamo še enkrat na nocojšnji ženski shod v gostilni »pri Diniu«. Začetek ob 8. zvečer.

— **Muzejski vrt se razširi.** Tozadevna pogajanja se vrše med mestno občino in lastniki Souvanovega vrta.

— **Vse bi bilo**

konfisciranc

Če bi izdali velike skrivnosti velike mednarodne maskarade, ki bo v soboto v ljubljanskem »Narodnem domu! — Kdor hoče biti eno noč med turškimi ženicami, črnogorskimi junakinjami, saharškimi beduini, italijanskimi banditi, severnimi medvedi, albanskimi pastirji, španskimi bikoborci, japonskim gejšami, ga ne bo manjkalo v soboto na maskaradi!

— **Sumljiv prijatelj klobas.** Pred par dnevi je prišel k mesarju in prekajevalcu F. Golobu v Spodnji Šiški dobro oblečen mož ter hotel z omenjenim mesarjem skleniti veliko kupčijo za dobavo klobas. Nastopal in govoril je skoraj kakor oni egiptovski Jožef, ki je pred kratkim potegnil par ljubljanskih obrtnikov. Ta prijatelj klobas pa je hotel od Goloba naročiti kar za dvajset tisoč kron klobas, ki naj bi se poslale v Ameriko. Golob je pa takoj začel sumiti ter odsvolil tujca, češ, da ima že svoje zastopnike za Ameriko. Sumljivi možakar si je izprosil edinole Golobovo vizitko za spomin. Morda pride ta ameriški eksporter še h kakemu drugemu izdelovalcu klobas in tedaj bi bilo dobro, da se mu pove, da je najboljša jed h klobasam — ričet.

— **S trebutnom za kruhom.** V sredo se je z južnega kolodvora odpeljalo v Ameriko 10 Slovencev in 4 Hrvatje, 37 Hrvatov je šlo na Westfalsko, v Inomost pa 14. V Solnograd se je odpeljalo 17 Kočvarjev. Iz Amerike je prišlo 27 Hrvatov in 4 Slovenci.

— **Zahvala.** Podpisani se iskreno zahvaljujem vsem železničarjem za podporo v znesku 38 K 20 vin. Pavl Otič, sprevednik drž. žel.

— **Ogenj.** Iz Vodice poročajo: V sosedni vasi Bukovca je v sredo ob 10. zvečer pogorela hiša Štuparja. Ljudi in živino so pravočasno rešili. Vodiška požarna bramba je bila takoj na licu mesta. K sreči je sneg pred dnevi zapadel in ščitil tikoma stoječa sosedna poslopja. Posestnik je bil zavarovan za 400 kron. Pogorelost je nekaj denarja, vse žito in obkna. Kako je ogenj izbruhnil, se še ne ve.

— **Slepar.** Po Ljubljani in obližju se klati laški slepar, ki se izdaja za »akordanta« in goljufa ljudi za denar in blago. Nadevlje si ime Cedolini Peter in se loti najrajši pekov, češ, da potrebuje kruha za več delavcev; obenem pa si »izposoja« tudi večje zneske denarja. Cedolini je seveda izmišljeno ime, brčkone je pravo ime Tra- ali Tremontini Peter, ki je zlasti v Novem mestu in okolici dobro znan. Zatorej pozor pred sleparjem!

— **Posledice alkohola.** Posestnik Valentin Biščak iz Volč, občina Košana, se je peljal 8. t. m. s svojo soprogo iz Trsta domov. Bil je zelo vinjen. V temi je zašel z vozom v cestni jarek. Ker ni mogel spraviti sam voza iz jarka, je šel iskat pomoč v čuvajnico pri Goricah. Na poti do tje pa je obležal in ko ga je šla soproga čez dlje časa iskat, ga je našla nezavestnega. Biščaka so potem spravili ljudje, ki jih je priključala žena, na voz in ga odpeljali domov. Umrli pa je že drugi dan, ne da bi se bil še kaj zavedel.

— **Izgubila je služkinja Ana Hudejeva** denarnico, v kateri je imela 44 kron denarja. — Služkinja Frančiška Tiranova je izgubila srebrno žensko uro. — Postreščekov sin Otmar Matjašič je našel denarnico z večjo svoto denarja.

— **Kinematograf »Ideal«.** Danes v petek, dne 17. januarja: Specialni večer. 1. Bretonski kostumi. (Koloriran naravni posnetek.) 2. Rezolutna ženska. (Humoreska.) 3. Osleparjen. (Ameriška veseloigra.) 4. Amaconka. (Drama.) 5. »Napuh«. (Krasna veseloigra.) 6. I. del: Na razpotju smrti. (Italijanska učinkovita drama. Sasquallfilm.) — Samo zvečer. 7. II. del: Na razpotju smrti. 8. Odvetnik v zadregi. (Veledomično.) Jutri: Veliki detektivski roman: »Lov za milijoni«. V terek: »Velika senzacijska ali cirkuško življenje«. (Svetovna učinkovitost Nordiskfilm Co.)

Stajersko.

— **Hrastnik.** Pri nedeljski veselici v konsumnem društvu je nekdo zamenjal pelerino. Dotičnega pozivljamo da jo odda takoj v konsumnem društvu.

— **Nesreča z dinamično patrono.** Desetletni ljudskošolski učenec Martin Eisl v Trbovljah je našel dinamično patrono. Vzel je kamen in začel nabijati po dinamični patroni, ki je eksplozirala. Dečku je odrgalo vseh pet prstov na desni roki.

— **Zločinska družba pod ključem.** Dne 7. t. m. je ljutomerski orožniški stražmojster Anton Wurzinger v Dešnjakih izsledil večjo tatinsko družbo in jo odgnal k okrajnemu sodišču v Ljutomer. Kolovodja družbe je bil Matija Simončič s svojo ženo Ano, pomočniki so bili pa Jurij Stih, Tomaž Mežnarič, Andrej Mežnarič, Franc Vajda, Jožef Kosi in Feliks Kosi; vsi so znani postopači, ki so se na nepošten način preživljali. Izvršili so skupaj mnogo sleparij in tatvin. Zlasti so bili mojstri v ponarejanju de-

lavskih knjizic. Tako je šla nedavno cela družba s ponarejenimi knjizicami v Mladetince na Ogrskem k tamošnjemu delavskemu agentu Istvanu, se vdirjala za delo, izročila knjizice Vajku in izmuznila iz njega 242 K 82 vin. v predjumu. Denar so seveda pošeno doma zapravili. Najbrže ima družba na vesti mnogo vlomov in tatvin, ki so se zadnje čase izvršili v ljutomerskem in ormoškem okraju.

Umetnost in književnost.

— Iz gledališke pisarne. V soboto, dne 18. januarja se uprizori zadnji v sezoni ob znanih cenah zabavna opereta »Ptičar« (par). V nedeljo popoldne ob znanih cenah domača noviteta »Rošil in Verjanko«, zvečer zadnjič v sezoni velika Wagnerjeva opera »Večni mornar« (izven abonementa, lože ne par). V vlogi Sente bo gostovala odlična jugoslovanska umetnica primadona zagrebške opere gdčna. Mira Korošičeva. Pevka ima visokodramatičen sopran, sposoben za Wagnerjeve in druge dramatične partije svetovnega repertoarja. V Zagrebu poje z največjim uspehom visokodramatične glavne partije. Angažirana je bila umetnica dve leti na narodnem gledališču v Pragi za dramatične partije. Gostovala je tudi z lepim uspehom na dunajski dvorni operi v vlogi Santuzze. Ker pevka zna hrvaški jezik, jo je pridobilo vodstvo zagrebškega gledališča za svojo opero. Gospodična je slovenskega pokolenja, njena mati je rodom iz Sentvidu pri Ljubljani, pcznej pa se je preselila z rodbino v Varaždin, kjer se je nadaljevala njena vzgoja po hrvaških šolah. Pozdravit imamo torej priliko velikim umetnico-domačinko na našem odru. Opozorjamo, da se prične predstava zaradi izvenljubljskih posetnikov točno ob 7. uri.

Slovensko gledališče. Brandon Thomasova »Charlejeva tetka«, ki ima tudi »že nekoliko križev na grbi«, ni najslabša, pa tudi ne najduhovitejša burka. Naše občinstvo se pa še vedno zabava ob njej in napolnjuje gledališče bolj kakor ob Strindbergovih komadih. Ponašati se nam s tem res ni treba; dovolj je, da se morajo konstatirati taka dejstva. Z igro je bilo tako, da se ne more nobenemu igralcu kaj posebnega očitati; ali generaliter se mora reči, da trpe vse reči veselega žanra vsled pomankljivosti tempa. V veseli igri je tempo to, kar je ritem v opereti. Za to je seveda treba razum drugih momentov zelo pridnega študiranja in mnogo vaj. Ne vemo, kako je s tem; ali če bi šlo vse tako, kakor bi moralo iti, bi bila predstava vsaj za dvajset minut krajša, in povečana živahnost bi drugače učinkovala, kakor pavze in razblinjanje posameznih prizorov. Ali to so menda teorije. Občinstvo je bilo videti zadovoljno, kakor da so igrali Hamleta.

Zadnje vesti.

FINANČNA REFORMA.

Pesimizem se javlja.

Dunaj, 16. januarja. V krogih večine že polagoma spoznavajo, da ne pojde s takozvanim malim finančnim načrtom tako gladko, kakor so si domišljali fiskalisti. Tudi popolnoma vdani pristaši vlade priznavajo, da konference vladnih strank brez opozicije in brez manjših strank niso bile pametne. Nekateri člani teh konferenc mislijo, da bi se bilo posvetovanje finančnega odseka okrajšalo, če bi bili povabili nanje vse stranke. Ker se to ni zgodilo, je dobila opozicija moralno pravico, da sme izreči svoje mnenje v finančnem odseku popolnoma in obširno. (To pravico ima opozicija seveda na vsak način.) Sicer pa tudi med velikimi strankami še ni sporazuma o bistvenih točkah, in nihče ne more reči, da je podlaga za parlamentarno posvetovanje že gotova. Na to, da bi bil mali finančni načrt rešen do 7. februarja, ne misli skoraj nihče več, zlasti ker se že naznanja ostra češka opozicija.

Malo zborničnih sej.

Dunaj, 16. januarja. Predsedništvo državnega zbora meni, da bo kazalo sklicavati le malo plenarnih sej, zato da bo mogel finančni odsek opravljati svoje delo.

Pred Veliko nočjo ne bo nič.

Dunaj, 16. januarja. Ker se imajo meseca februarja sklicati deželni zbori, je izključeno, da bi se mogel finančni načrt rešiti pred Veliko nočjo. Sele po praznikih, ko se prične novo zasedanje, se sme upati, da pride to delo v tir.

Češko stališče.

Praga, 16. januarja. V čeških političnih krogih prevladuje mnenje, da se ne more finančna reforma presojati samo z gospodarskega stališča, ampak ima tudi velik političen pomen. Vlada bo potrebovala češke glasove, če hoče izvesti finančno reformo v večjem slogu; te pa bi mogla le dobiti, če izpolni češke zahteve glede na notranji uradni jezik na Češkem. Pri tem bi se morala rešiti tudi vprašanja lokalnih železnic, vodnih cest in čeških šol na Dunaju.

Finančni odsek.

Dunaj, 17. januarja. V finančnem odseku je predlagal sodr. Diamand, da se izreče graja poslancu Urbanu, ker se je kot poročevalec odseka udeležil skupnega posvetovanja strank večine in članov gosposke zbornice. Urban se je zagovarjal, da se je brez mandata in brez zavestnosti udeležil tega posvetovanja, ki je imelo samo informativen značaj. Socialistični poslanci so grajali tudi ministra Zaleskega in druge oficijalne funkcionarje zaradi udeležbe pri tem posvetovanju. Tudi Zaleski se je zagovarjal. Razvila se je obširna debata. Graja je bila naposled odklonjena. Za predlog je glasovalo osem članov.

Davek na vžigalce.

Dunaj, 16. januarja. Iz tehničnih razlogov prevladuje namen, da se načrt o davku na vžigalce ne vložiti od vlade, kar bi imelo za posledico prvo čitanje, ampak da izide iz iniciative parlamenta.

»MALA« FINANČNA REFORMA.

Seja finančnega odseka.

Dunaj, 16. januarja. Na začetku današnje seje finančnega odseka je sporočil načelnik dr. Urban, da sta bila med člane odseka razdeljena referentovo poročilo o davku na penecina vina in seznam kontingentiranih alkoholnih vžitkarjev, ki dobivajo iz državne blagajne žganjarsko premijo. Nadalje je sporočil, da je odsek došla cela vrsta peticij. Načelnikovo naznanilo je izzvalo med social.-demokratskimi govorniki oster protest, ker odsek sploh ni še izvolil poročevalca za davek na penecina vina in ker odsek sploh nima pravice sprejemati peticije; tudi v seznamu žganjarskih grofov je vse polno netočnosti.

Dr. Diamand (soc. dem.) se z ostrimi besedami obrača zoper finančne konference, ki jih je sklical dr. Urban in ki so se jih udeleževali tudi ministri. To ravnanje obuja v prebivalstvu vtisk, da odsek sploh nima besede in da odločajo o novih davkih zastopniki pivovarstev, žganjarnarjev in drugih oderuških kartelov sami med seboj. Zato predlaga, da izreče odsek svojemu načelniku grajo; dasi je gotovo da predlog ne bo obeležal, vendar je nemogoč tak načelnik, ki mu znaten del odseka ne zupa.

Načelnik dr. Urban se izgovarja, češ da so imele konference zgolj informativen značaj in da se ni na njih nič sklepalo.

Poslanec Seitz (soc. dem.) ugovarja temu, da se je fiskalo poročilo gospoda Miklase, ki mu odsek ni dal nobenega mandata, na državne stroške, in protestira proti Urbanovim konferencam s člani gosposke zbornice. Dolžnost gosposke zbornice je, da lepo pohlevno počaka, dokler ljudska zbornica ne odloči o finančni reformi. Nadalje graja, da so se teh posvetovanj udeležili tudi uradniki; taka pogajanja med uradniki in poslanci so kot nalašč, da korumpirajo vsjo državno upravo.

Rusinski poslanec Lukovski in dalmatinski dr. Ivčević protestirata, da nista bila povabljeni na konference.

Poslanec dr. Renner (soc. dem.) izjavlja, da se kaže očitna agrarna tendenca finančne reforme že v tem, da niso bili povabljeni ne zastopniki delavstva, niti zastopniki dunajskega mesta.

Diamandov predlog je bil odklonjen z vsemimi proti 8 glasovom; za grajo dr. Urbana so glasovali le socialni demokratje, Rusini in Čehi.

Na popoldanski seji je predlagal dr. Diamand, da odsek najprej razpravlja o reformi dohodninskega davka, ker reforma davka na špirit še ni godna za razpravo. Vlada je pač ustregla zahtevi in predložila seznam oseb, ki dobivajo alkoholno premijo, ampak seznam je zelo nejasen. Dejstvo je, da dobiva velik del članov gosposke zbornice vsako leto na milijone državnega denarja in med njimi nekateri, ki so se udeležili tajnih finančnih konferenc.

Diamandov predlog, ki sta ga pobijala Korytowski in dr. Steinwender, je vladna večina z 20 proti 12 glasovi odklonila in sprejela Steinwenderjev predlog, da pride prva na vrsto reforma davka na žganje.

Dolga debata se je razvila zopet, ko je načelnik podelil besedo »poročevalcu« dr. Steinwenderju, ki mu finančni odsek sploh ni poveril referata; vzlic protestom socialistnih demokratov je odsekova večina akceptirala dr. Steinwenderja kot poročevalca namesto odstopenjivega dr. Korytowskega.

Dr. Steinwender predlaga, da vzame odsek namesto vladne predloge v pretres njegov načrt o davku na žganje.

Prihodnja seja bo jutri.

Nakana vladnih strank.

Dunaj, 16. januarja. Dogodki na današnji seji finančnega odseka kažejo, da hočejo vladne stranke ne glede na poslovnik okrajšati finančno razpravo; krožijo celo glasovi, da hoče vladna večina z eno samo debato odpraviti ves finančni načrt, kar bo izzvalo najodločnejši odpor opozicionalnih strank.

Vlada »obdeluje« poslance.

Dunaj, 17. januarja. Včeraj je finančni minister Zaleski konferiral z italijanskim poslancom dr. Pittacom in dr. Faiduttijem. Razgovor se je tikal finančne reforme.

AVDIENCE.

Dunaj, 16. januarja. Minister za zunanje zadeve grof Berchtold je imel včeraj pri cesarju dolgo avdienco. Potem je cesar sprejel vojnega ministra Kroatina.

GORIŠKA »BANCA POPOLARE« PRED TRŽAŠKIM SODIŠČEM.

Trst, 16. januarja. Danes je bila razglašena razsodba v obravnavi proti Alfredu Lepassiju in dr. Rajmundu Luzzatiju zaradi poloma goriške banke. Oba obtoženca sta bila oproščena, tako glede zločina goljufije kakor tudi ponarejanja bilance iz leta 1908.

DALMATINSKO JEZIKOVNO VPRAŠANJE.

Dunaj, 16. januarja. Predsednik dalmatinskega deželnega zbora dr. Ivčević je prišel na Dunaj, da govori z ministrskim predsednikom in z ostalimi prizadetimi ministri zaradi spora, ki je nastal vsled nastopa italijanskih deželnih poslancev proti jezikovnim naredbam za Dalmacijo.

HRVAŠKE ZAHTEVE.

Budimpešta, 17. januarja. V razgovoru z nekim urednikom »A zEsta« je hrvaški minister Josipović izjavil, da se mora najprej dognati, do kakšnih zahtev ima Hrvaška brezpogojno pravico, to pa se mora izpolniti brez barantanja. Potem bi se na Hrvaškem lahko dosegla za vlado sposobna večina. Med ab-

solunno opravičene zahteve je šteti izprememba železničarske pragmatike v tem zmislu, da ne obsega nobene jezikovne določbe, pa zakon o hrvaških krajevnih imenih. Važno je vprašanje finančnih investicij. Hrvaška zahteva gotovo svoto, katero lahko porabi v okviru svoje avtonomije. Kredit bi znašal do 50 milijonov kron.

SRBSKO ZADOŠČENJE.

Belgrad, 16. januarja. Iz Prizrena javljajo: Včeraj ob 10. dopoldne se je izvršilo slavnostno razobešenje avstro-ogrške zastave na otdotnem konzulatu. Nekoliko pred določenim časom se je postavil oddelek srbskega vojaštva pod častniškim poveljništvom pred konzulat. Nato je pristopil konzul Prochaska v gali obdan od konzularnega osovja. Ukazal je kavasu, da se razobeši zastava. V tem trenutku je častnik komandiral vojaško počast in salutiral, godba pa je zasvirala. S tem je bila slavnost končana. Kmau na to je konzul obiskal srbskega poveljnika.

SRBIJA.

Boi proti Pašiću.

Belgrad, 17. januarja. Agitacija proti vladni se ne da utajiti in lahko pride v kratkem do krize.

Demisija vojnega ministra.

Belgrad, 17. januarja. Vojni minister Božović je demisioniral zaradi sporov z vrhovnim poveljništvom. Za njegovega naslednika je imenovan general Božanović.

KONFLIKT NA MEJI.

Belgrad, 16. januarja. Srbski časniki poročajo, da je predvčeranjem blizu Semendrije vojaštvo, ki je bilo na ogrskih tleh, brez vsakega razloga streljalo na srbsko ladjo. Srbska komisija je dognala, da je deset krogel zadelo ladjo. Moštvo ladje se je rešilo s tem, da je leglo na krov.

VOLITVE NA FRANCOŠKEM.

Pariz, 17. januarja. Včeraj se je izvršila tretja poizkusna volitev, pri kateri je dobil Pams 323 glasov, Poincaré pa 309. Današnja oficijalna volitev se pričakuje z veliko napetostjo.

Pariz, 17. januarja. V radikalnih krogih uvažujejo poleg Delcasséjeve kandidature, ki je breznačelna, tudi Deschanelovo, in mislijo, da bodo socialisti rajši glasovali za predsednika zbornice, kakor za ministrskega predsednika.

IZ RUSKO-POLJSKE.

Lvov, 17. januarja. »Kurjer Lwowski« poroča, da so na ruskem Poljskem dobili vsi občinski predstojniki strogo naročilo, da pazijo na to, da se iz njihovih občin ne odstrani nobena oseba, ki je veže še vojaška dolžnost. Kdor ne bo izpolnjeval te odredbe, bo ostro kaznovan. List tudi poroča, da se je v zadnjem času pomerknilo veliko število čet iz ruske Poljske proti vzhodu.

BALKANSKA VPRAŠANJA.

Porta pričakuje skupno noto.

Carigrad, 16. januarja. Porta pričakuje, da se ji danes izroči skupna nota veselih. Poslaniki pojdejo skupno do ministra za zunanje zadeve Noradungijana. Avstroogrski veleposlanik grof Pallavicini kot najstarejši član diplomatskega zbora prečita noto in jo odda ministru. Potem bo imel vsak posamezni poslanik razgovor z ministrom.

Turški ministrski svet.

Carigrad, 16. januarja. Včerajšnjega ministrskega sveta se je udeležil tudi turški poslanik v Bukareštu, ter je poročal o rumunskih namelih.

Vsebinska note.

Dunaj, 17. januarja. Skupna nota je izdelana in ima to vsebino: Veselile svetujejo Turčiji, naj preda Odrin zaveznikom, rešitev vprašanja egejskih otokov naj pa prepusti veselilam.

Nesoglasja.

Dunaj, 17. januarja. Glede na egejske otoke zastopa Rusija stališče, da se imajo vsi predati Grški, trojna zveza pa želi, da bi štirje otoki pred Dardanelami ostali Turčiji.

Korak bo brezuspešen.

Dunaj, 17. januarja. V diplomatskih krogih so popolnoma prepričani, da ostane skupni korak veseli v Carigradu brez uspeha, ker vztraja Turčija na stališču, da ji mora ostati Odrin.

Balkanska zveza popušča?

Carigrad, 17. januarja. V diplomatskih krogih (?) trdijo, da počaka balkanska zveza še na skupni korak veseli. Potem pa hoče naznaniti kot zadnji pogoj miru, da sprejme Turčija za dobo petih let od vsake balkanske države po enega zastopnika kot svetovalca v vprašanjih, ki se tičejo cerkvenih in justičnih zadev kristjanov v Turčiji.

Prazne blagajne.

Frankobrod, 17. januarja. »Frankf. Ztg.« poroča iz Carigrada: »Prvič po štirih letih se je zgodilo, da predvčerajšnjem ni bilo mogoče izplačati mesečnih plač. Neznano je, kako se misli vlada rešiti svojih finančnih zadreg. Pogajanje v Egiptu, da bi se s posredovanjem kediva plasiralo za tri milijone zakladnih bonov, se ne zgane. Nemški, angleški in francoski krogi, ki bi sodelovali pri saniranju turških financ, pa nočejo, da bi se z njihovo pomočjo podaljšala vojna.«

Nemci in Turki.

Dunaj, 17. januarja. »Pol. Kor.« javlja iz Carigrada, da se na željo nemškega poslanika Wagenheima zadnjega selamlika udeležili častniki in vojniki bojne ladje »Göben«. Ko se je sultan približal, so trikrat zaklicali »Hura!« Sultan je poslal svojega adjutanta, da se zahvali nemškemu vojakom in mornarjem. Pri Turkih je ta dogodek napravil jako dober vtisk.

Monastiško vprašanje.

Dunaj, 17. januarja. Ker v Srbiji baje narasča nezadovoljnost s tem, da pripade Monastir Bolgarski, izjavljajo vladni krogi, da je bila balkanska zveza ustanovljena za varstvo skupnih balkanskih interesov in se vsled tega ne smejo puščati veliki cilji zveze zaradi postranskih momentov iz oči.

Ohrida bolgarska.

Solun, 17. januarja. V poučenih krogih govore, da pripade pri določanju bodočih mej tudi Ohrida Bolgarski.

Turške priprave.

Carigrad, 17. januarja. Za slučaj, da se nadaljuje vojna, je Turčija poklicala letnike od 44 do 46 let pod orožje.

Skupna nota.

Carigrad, 16. januarja. Ker neki poslanik (nemški?) še ni dobil instrukcij je dvomljivo, če se more skupna nota danes izročiti.

Carigrad, 17. januarja. Skupna nota še ni izročena.

Pesimizem.

London, 17. januarja. V balkanskih krogih ne verjamejo, da se bo dala vojna preprečiti. Nekateri pravijo naravnost, da bi se s kratkim bojem prej dosegel mir kakor z obravnavanjem.

Mileše strune v Turčiji?

London, 17. januarja. Reuterjeva agentura javlja iz diplomatskih krogov, da je po vesteh iz Carigrada opažati neko večjo zmernost v nastopanju Turčije. Vendar priznavajo, da ni nobenega pozitivnega dejstva, ki bi opravičeval optimistično naziranje.

Berlin, 17. januarja. »Lokalanzeiger« javlja iz Pariza: »Ministrstvo za zunanje zadeve je dobilo zanesljiva poročila, ki kažejo na to, da bo Turčija v odrinskem vprašanju bolj popustljiva. Pričakuje se z gotovostjo turški protipredlog, o katerem bo mogoče debatirati.«

Zakusnjenje skupne note brez pomena.

Dunaj, 17. januarja. Dejstvu, da se skupna nota včeraj ni izročila, ni pripisati nobenega pomena. Odgoditev je le kratka. Od Turčije nemara ne bo povsem zadovoljivega odgovora, pričakovati pa tudi ni povsem negativnega.

Bolgarski kronski svet.

Sofija, 17. januarja. Kronski svet v Svilenu je sklenil, da bo skupnemu koraku veseli sledil ultimatum balkanske zveze, in če tedaj Turčija ne politi s povoljnim odgovorom, se takoj zopet prične vojne operacije.

Mladoturška agitacija.

Carigrad, 17. januarja. Tajna policija je razkrila zaroto proti vladi, v katero so zapleteni tudi častniki carigradskih čet. Vojni minister Nazim-paša je ukrenil, da se izmenjajo carigradske čete s takimi, ki so poklicane od Cataldže. Mladoturki razvijajo v armadi veliko agitacijo. Na čelu sta princ Sajd Halim-paša in Haki-paša.

BOLGARSKA IN RUMUNIJA.

Berlin, 17. januarja. V diplomatskih krogih sodijo, da je nevarnost konflikta med Bolgarsko in Rumunijo že odstranjena. Diplomatski umetnosti kralja Ferdinanda se je posrečilo najti pot za sporazum. Bolgarska bo pač odstopila Rumuniji nekaj zemlje, za Silistrijo se pa nemara doseže kompromis, da ostane mesto bolgarsko, utrdbe se pa razrušijo.

PROTIVLADNO GIBANJE V VILAJETU BASORA.

Frankobrod o. M., 17. januarja. »Frankfurter Zeitung« poroča iz Carigrada: V vilajetu Basora se je začelo obsežno separatistično gibanje. Vodi je dosedanji poslanec Talit-paša. Pretečeni teden je samolastno odslovil več vladnih uradnikov in nastavlil svoje pristaše. Talit je v neprestani zvezi s šejhom Mubarkom Sabah Edinom iz Kovejta. Od tega dobiva tudi gmotno podporo. Porta je brez vse moči nasproti temu gibanju.

STAVKOVNO GIBANJE V SEVERNI AMERIKI.

Novi Jork, 16. januarja. Glasovanje med 35.000 kurjači severnovzhodnih železnic za stavko se je pričelo. Med kurjači in upravo železnic so nastopile mezdne diference. Pogajanja med uslužbenci in upravo so se razbila. Ves promet bo najbrže ustavljen, kar bo imelo dalekosežne posledice. — 12.000 hotelskih uslužbencev je sklenilo generalno stavko. — Stavka krojačev traja še vedno.

ŠPANSKI ALFONZO.

Madrid, 17. januarja. Konservativni krogi so poparjeni, ker je kralj Alfonso sprejel republikanske voditelje. Pravijo, da bo Maura odstopil. V liberalnih krogih govore, da je bil kraljev korak zelo važen za utrditev dinastije. Vodja republikancev pravi, da se je Alfonso pokazal modernega konstitucionalnega monarha.

AMERIŠKI NASELJENIŠKI ZAKON.

Washington, 17. januarja. Zbornica je sprejela dodatek k naseljenišskemu zakonu, po katerem bodo paroplovne družbe, če pripeljejo tuje bolnike v Ameriko, kaznovane za vsak slučaj z dvesto dolarjev globe.

AMERIKA IN JAPONSKA.

Novi Jork, 17. januarja. »Associate Press« javlja iz Willemstada (Curaças), da hoče Japonsko po dovršitvi panamskega prekopa z vso vmeno skrbeti, da zboljša svoje razmere z latinskimi državami v Ameriki. Japonski poslaniški tajnik v Braziliji Noda je dospel v Willemstad in se odpelje v Maracaibo, da deluje kot zastopnik Japonske v tem smislu.

Trst.

Dr. Rybaču na znanje. Na velikem železničarskem shodu v »Delavskem domu«, ki se je vršil v ponedeljek 13. t. m. je govoril tudi neki Zonja bivši delavec v tržaškem Lloydovem ar-

